

Visitatie

vanuit de Nederlandse Dalton Vereniging

Zelfevaluatie & visitatieverslag

Naam school/kindcentrum	Erasmus College
Adres	Van Doornenplantsoen 31
Postcode en plaats	2722 ZA Zoetermeer
E-mailadres school/kindcentrum	dalton@erasmuscollege.nl
Telefoonnummer school/kindcentrum	079-3319204
Bestuurder(s)	N.R. Rot
Leidinggevende school/kindcentrum	N.R.Rot
Daltoncoördinator(en)	F.van Lieshout, P.Vonk, R. van der Meij, I. Ooms, W. Prins, L. Willeboordse
Aantal groepen	ca. 60
Aantal kinderen	ca. 1650
Aantal leraren/pedagogisch medewerkers	ca. 120
In bezit van daltoncertificaat	ca. 50
Bezig met daltoncursus	ca. 4
Nevenvestigingen	geen
Stand van zaken inspectie	regulier toezicht
Visitatieteam	
Voorzitter	
Lid 1. en 2	
Lid 3 en 4	
Lid 5,6 en 7.	
Datum visitatie	24-11-2021
Soort visitatie	
(besluit vorige visitatie)	4 jaar verlenging
1e licentieaanvraag	-
Licentieverlenging	x
Versnelde visitatie licentieverlenging	-
Visitatie na bezwaarprocedure	-

TEKSTKLEUR: ZWART= VORIGE VISITATIE BLAUW = ZELFEVALUATIE SCHOOL GROEN = VISITATIEVERSLAG 2021

Inhoud

1 Zelfreflectie	4
1.0 Aanbevelingen vorige visitatie	4
School.....	4
School.....	5
Visitatieteam:	6
<u>Woord vooraf</u>	7
1.1 Vrijheid in gebondenheid / verantwoordelijkheid en vertrouwen.....	10
School.....	10
Reactie visitatieteam:	10
1.2 Zelfstandigheid	12
School.....	12
Reactie visitatieteam	12
1.3 Samenwerking.....	14
School.....	14
Reactie visitatieteam.....	14
1.4 Reflectie	17
School.....	17
Reactie visitatieteam	19
1.5 Effectiviteit / doelmatigheid	20
School.....	20
Reactie visitatieteam.....	21
1.6 Borging als voorwaarde	22
School.....	22
Reactie visitatieteam.....	23
2 Ontwikkelvermogen.....	25
Parels van de school (hier zijn we trots op)	25
Ontwikkel – en onderzoeksvragen (hier willen we meer van weten).....	25
Onze verwachting van de uitslag van de visitatie (tussentijdse visitatie of niet)	25
Waar staat onze school bij de volgende visitatie? (lange termijnvisie).....	25
Reactie visitatieteam.....	26

3. Gedeeld eigenaarschap	27
Uit de gesprekken met:.....	27
Leerlingen:	27
Ouders:	27
Medewerkers:	27
Schoolleiding en daltonontwikkelgroep:	28
Directeur/bestuurder en lid van de Raad van Toezicht	28
Beoordeling, waardering & advies.....	29
Beoordeling.....	29
Waardering	29
Advies aan het bestuur van de NDV	29
Aanbevelingen	31
Slotopmerking visitatieteam	32
Slotopmerking school.....	33
Plan van aanpak m.b.t. uitwerking aanbevelingen.....	34
Sturen op gedrag.....	34
Inhoudelijke elementen in plan van aanpak	34
Ondertekening school en visitatievoorzitter voor gezien.....	1

1 Zelfreflectie

1.0 Aanbevelingen vorige visitatie

(niet van toepassing bij 1e licentieverzoek)

School

Vrijheid en verantwoordelijkheid

Schoolniveau

De school heeft een sterk gestructureerde onderwijsorganisatie waarbinnen leerlingen nog beperkte keuzemogelijkheden hebben. Kan de docent binnen dit kader meer maatwerk toepassen, ook in het loslaten van de leerlingen?

Schets een doorlopende leerlijn van onder- naar bovenbouw waarin afspraken rondom vrijheid (inschrijfsysteem daltonuren) en verantwoordelijkheid (parafenkaart) duidelijk worden weergegeven en welke verantwoordelijkheden er van de leerlingen (en docenten) worden verwacht.

Zelfstandigheid

De daltonperiodetaak is “the proof of the pudding” in het daltononderwijs. Blijf sleutelen aan inhoud en vorm zodat alle leerfuncties (oriëntatie, verwerking, uitvoering, samenwerking, keuze-mogelijkheden, tempo en reflectie) hierin geïntegreerd zijn.

Samenwerking

Probeer meer coöperatieve werkvormen in te zetten waardoor het samenwerkend leren een grotere dimensie krijgt. Gebruik hiervoor de good-practices uit de EMC-klassen. Een goede borging en het opstellen van een leerlijn voor samenwerking vanaf klas 1 is een aanbeveling.

Reflectie

Leerlingniveau:

De basisstructuur voor reflectie is aanwezig. Leerlingen worden uitgenodigd om in het gesprek met ouders en mentor aanwezig te zijn. Maar reflectie is meer dan het evalueren van resultaten. Leerlingen geven aan dat zij niet of nauwelijks reflecteren op de daltoncompetenties. Juist de directe feedback van docenten naar leerlingen over de wijze waarop zij in lessen en daltonuren zelfstandig en samen leerstof verwerken is een ‘leerversterker’. Maak hiermee een start in klas 1 en bouw dit verder uit naar de bovenbouw.

Effectiviteit

Leerlingniveau

Meer differentiatie: probeer leerlingen met specifieke talenten en ambitie ook uit te dagen door meer individuele leertrajecten mogelijk te maken. Dit vergt niet alleen meer gesprekken met leerlingen over wat ze zouden willen, maar ook gesprekken met docenten/secties over de opzet van flexibele leerprogramma's.

Docentniveau:

Er ligt nog steeds een ontwikkeltaak voor docenten: leerlingen ruimte en verantwoordelijkheid geven betekent ook maatwerk in het kunnen omgaan met verschillen tussen leerlingen in niveau, interesse en tempo. Docenten spreken nog niet allemaal dezelfde daltontaal en hebben nog verschillende beelden bij de kernwaarden. Intervisie zou hier meer winst kunnen opleveren.

Schoolniveau

De functie en de organisatie van het daltonuur: leerlingen zien het daltonuur nu voornamelijk als (huis)werkuur en als “aftekenuur”. Breng bijv. meer differentiatie aan in het aanbod van daltonuren: het organiseren van extra activiteiten in daltonuren (thema-daltonuren, masterclasses, workshops door leerlingen etc.) zodat er voor leerlingen meer te kiezen valt en het daltonuur een meerwaarde krijgt.

Borging

Nodig over twee jaar enkele daltoncollega's uit om eens goed naar specifieke daltonontwikkelingen in de school te kijken. Hun feedback kan een ijkpunt zijn voor de gewenste ontwikkeling.

School

Wat hebben we de afgelopen jaren gedaan en wat is het resultaat?

- Functionele werkgroepen ingevoerd:
  - ◆ Werkgroep Mavo Experience: motiverend onderwijs en vergroten participatie mavoleerlingen;
  - ◆ Werkgroep begeleiding, hoe te leren, leerlingen begeleiden bij metacognitieve vaardigheden (waaronder executieve vaardigheden);
  - ◆ Coachingsgroep breed: MOL-gesprekken, studielift etc;
  - ◆ Werkgroep schoolplan;
  - ◆ Daltoncommissie - visitatie voorbereiding, praktische handvatten voor daltonontwikkeling; thema van de daltoncommissie in 2021-2022: differentiatie in de taak en in de les. Thema daltoncommissie sinds vorige visitatie: doorlopende leerlijn reflectie:
    - A. Doelenkaarten 2^e klas
    - B. portfolio brugklas
    - C. reflectiekaartjes
    - D. plusdocument
    - E. vrijstellingen OB en BB
    - F. driehoeksgesprekken
  - ◆ Teamleiders en mentoren: activiteiten voor sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen en positieve groepsvorming (o.a. met behulp van extra “wendagen”).
- Erasmus Online Studio - ten behoeve van scholing, voorlichting, lessen, etc. ;
- Opleiding nieuwe begeleiders op school (BOS) ten behoeve van begeleiding nieuwe collega's en uitbreiding van de begeleiding in jaar 2 en 3 van de aanstelling op het Erasmus, met daarin extra aandacht voor Daltononderwijs;
- Professionaliseringsactiviteiten ter versterking van de begeleiding bij het leren hoe te leren, de wil om te leren (motivatie) en het bieden van aandacht voor de persoonlijke ontwikkeling;
- Examentrainingen en extra begeleiding van voor- en eindexamenleerlingen;

Hoe vullen we de Erasmustijd in?

- Vakbegeleiding in kleine groepen of individueel; (vakcoaching, TopTutors, Leerlingtutoren)
- Huiswerkbegeleiding;

- Erasmus Extra's (IELTS/Anglia, robotica, sport, toneel, muziek, commissiewerk, etc);
- Sociaal-emotionele begeleiding, zorggesprekken;
- Tijd en hulp om daltontaken te maken;
- Sociale activiteiten;
- Proefwerken en (0123)-toetsen, inhalen toetsen;
- Studievaardigheden;
- Coachingsgesprekken, MOL-gesprekken (Hoogbegaafden/RT/zittenblijvers/overstappers etc.).

Visitatieteam:

Gezien de opgestelde onderzoeksvragen voor de visitatie en het duidelijk kunnen aangeven en verwoorden van de sterke en nog te ontwikkelen punten blijkt dat de mate van zelfreflectie goed is. Dit blijkt ook uit de gesprekken met de docenten en met de schoolleiding. Een uitwerking van de bevindingen van het visitatieteam op de hierboven genoemde punten is verwerkt bij de verschillende kernwaarden.

Beschrijf hieronder per kernwaarde het volgende:

- Wat heb je de afgelopen tijd gedaan? (ontwikkelproces)
- Wat is de huidige situatie? Wat gaat goed? Waar zijn jullie trots op?
- Wat zijn de ontwikkelpunten?

De indicatoren op leerling-, leraar- en schoolniveau, evenals de bouwstenen in de gedachtenwolken kunnen hiertoe een hulpmiddel zijn, zie hiervoor de bijlagen op www.dalton.nl onder de kop 'visitatie en licentie'.

Woord vooraf

Op 6 januari 2020 hebben alle medewerkers samen met leerlingen gesproken over waar we staan als school en waar behoefte aan is.

Onderstaande punten zijn kernpunten die naar voren zijn gebracht op die middag:

1. Behoeftte aan leiding, heldere richting en een gezamenlijke visie.
2. Behoeftte aan gerichte verandering en ontwikkeling van het onderwijs.
3. Samenwerking vanuit een positieve blik en grondhouding.
4. Een goed lopende organisatie.
5. Professionele familiecultuur met behoud van de goede sfeer en grote betrokkenheid.
6. Determinatie onder- en bovenbouw tegen het licht houden.
7. Op zoek naar onderwijs in kleinere groepen en meer aandacht voor persoonlijke ontwikkeling (coaching).
8. Leerlingen denken graag mee en zien mogelijkheden voor verbeteringen.

Op basis van 3 toekomstbeelden (Dalton², IDalton & Dalton staat sterk) hebben medewerkers, op 6 januari 2020, gereflecteerd op de toekomst. De feedback is uitgewerkt door een binnencirkel en buitencirkel van medewerkers.

De wereld ontwikkelt zich snel. Technologie maakt veel mogelijk maar is ook kwetsbaar en kan ook voor minder goede zaken ingezet worden. De opwarming van de aarde stelt ons voor globale uitdagingen net als het beschermen van democratische grondbeginselen. Al die relevante thema's zijn voor onze leerlingen van belang en zij verdienen het om op school te leren over dergelijke grote en belangrijke onderwerpen.

Dat maakt al met al de relevantie van onderstaande drie hoofdthema's nog sterker. Want willen wij de jeugd steunen in hun uitdagingen voor de toekomst dan begint het hier op school. Onze ambitie is om leerlingen te steunen in:

- Leren hoe te leren – metacognitieve vaardigheden
- De wil om te leren – gemotiveerd zijn (intrinsiek) en worden (extrinsiek).
- Aandacht voor de persoonlijke ontwikkeling – zicht op talenten en wat de leerling nodig heeft en brede vorming als mens

Deze drie uitgangspunten zullen leidend zijn voor de onderwijskundige ontwikkeling de komende jaren. Vanuit de drie toekomstbeelden gaan we concreet invulling geven aan het onderwijs van het Erasmus op weg naar 2025.

Vervolgens kwam Corona...en het Erasmus Onderwijsprogramma

In het Erasmus Onderwijs Programma (EOP) willen we de ambities uit het schoolplan uitvoeren en combineren met de doelstellingen uit het NPO. Ons onderwijsprogramma kent drie speerpunten die naadloos aansluiten op het keuzemenu van het ministerie en de effectieve interventies waarmee de grootste leerwinst is te behalen.

In de kern bestaat het basisidee van het Erasmus Onderwijs Programma (EOP) eruit om te gaan werken met een 40- minutenrooster zodat we in de namiddag tijdens de Erasmustijd (het 9e en 10e lesuur: na 14.40 uur tot 16.00 uur) leerlingen in kleinere groepen kunnen

begeleiden. In deze Erasmustijd passen ook onze extra-curriculaire activiteiten, leerlingcommissies en individuele begeleiding. Met deze Erasmustijd willen we leerwinst realiseren die de kortere tijd van het 40-minutenrooster ruimschoots moet compenseren.

Ons hulpmiddel is onderstaande matrix:

Leren en doceren Docenten en leerlingen	1. Hoe te leren (executieve functies)	2. De wil om te leren (motivatie)	3. Leren over en voor het leven (persoonlijke ontwikkeling)	Daltonkernwaarden
A. Inhoudelijk aanbod				Reflectie Zelfstandigheid Samenwerken Vrijheid in gebondenheid Effectiviteit
B. Didactisch repertoire				
C. Pedagogisch gedrag				
D. Leef- en leeromgeving				

Elke interventie die we doen, kunnen we in deze matrix passen en daarmee beslissen of de interventie past bij de daltonkernwaarden en de 3 grotere doelen uit het schoolplan. Ook onze evaluatie en onderzoeksprogramma gebruikt deze matrix als leidraad.

1.1 Vrijheid in gebondenheid / verantwoordelijkheid en vertrouwen

---

School

Vrijheid en verantwoordelijkheid (aanbeveling 2016)

Schoolniveau

De school heeft een sterk gestructureerde onderwijsorganisatie waarbinnen leerlingen nog beperkte keuzemogelijkheden hebben. Kan de docent binnen dit kader meer maatwerk toepassen, ook in het loslaten van de leerlingen?

Schets een doorlopende leerlijn van onder- naar bovenbouw waarin afspraken rondom vrijheid (inschrijfsysteem daltonuren) en verantwoordelijkheid (parafenkaart) duidelijk worden weergegeven en welke verantwoordelijkheden er van de leerlingen (en docenten) worden verwacht.

Onze keuzes:

Geen doorlopende leerlijn uitgewerkt, maar juist meer ruimte gezocht voor individuele keuzes en ontwikkeling. Invoering van de Erasmustijd. Volgende stap: opleiden meer mentoren en (expert)coaches die dit maatwerkproces bij leerlingen kunnen begeleiden.

Voorbeelden:

- Vrijstellingen voor daltontaken in de BB: ruimte om keuzes te maken. (volgende stap: BB-leerling moet x aantal parafen, maar kiest zelf (in overleg met vakdocent en mentor) voor welke vakken)
- Sommige secties zijn gestart met formatief toetsen.
- Daltonuren zijn bij ons nog altijd gekoppeld aan lestijd van een vak. Daar zien wij de meerwaarde van, maar ook de beperkingen. Vandaar:
- Erasmustijd
  - ruimte voor leerlingen om extra hulp te krijgen voor een vak, in kleine groepen
  - ruimte om begeleid huiswerk te maken, in kleine groepen
  - ruimte om extra tijd aan daltontaken te besteden in kleinere groepen
  - ruimte om Erasmus Extra's te doen, op basis van persoonlijke interesses en ontwikkeling.
  - Ruimte voor leerlingen om extra hulp te krijgen bij ontwikkelen van executieve vaardigheden en daltonvaardigheden.

Reactie visitatieteam:

Binnen de daltonuren bestaan keuzemogelijkheden aangezien de leerlingen kunnen kiezen aan welke periodetaken/daltontaken ze gaan werken. Dus aan welk vak ze wanneer werken tijdens de daltonuren. Ook mag er in sommige daltonuren aan andere vakken gewerkt worden dan het vak waarvoor ze gepland hebben.

Wij hebben gezien dat tijdens deze daltonuren de leerlingen doorgaans per vak aan dezelfde daltontaken werken. Daarin zit wel variatie qua snelheid, de ene leerling is verder dan de ander. Als het maar gemaakt is aan het eind van de periode. Er zijn vrijstellingen te verdienen voor daltontaken waardoor leerlingen in een "vrije ruimte" mogen inplannen.

Leerlingen geven aan behoefte te hebben aan het kiezen van eigen vormen of wegen binnen een daltontaak (differentiatiemogelijkheden). Voorbeelden zijn hier al van bij een aantal vakken: keuze uit een samenvatting maken of opdrachten doen. Wij denken dat het mogelijk is om in de reguliere lessen meer autonomie te geven aan de leerlingen en meer maatwerk toe te passen in de instructie en aanbod van de "leer"taak. Een wens vanuit de leerlingen is om meer vrijheid te krijgen.

1.2 Zelfstandigheid

School

Zelfstandigheid (aanbeveling 2016)

De daltonperiodetaak is “the proof of the pudding” in het daltononderwijs. Blijf sleutelen aan inhoud en vorm zodat alle leerfuncties (oriëntatie, verwerking, uitvoering, samenwerking, keuze-mogelijkheden, tempo en reflectie) hierin geïntegreerd zijn.

Onze keuzes:

We hebben expliciet aandacht besteed aan de inhoud en opbouw van de periodetaken. Er is een door iedereen gebruikt format, met daarin aandacht voor de doelen van de taak, de vaardigheden, de oriëntatie etc. Het geven van het format heeft geholpen, maar heeft nog meer aandacht nodig. Ook is elke sectie bezig geweest (in meer of mindere mate) met het inbouwen van differentiatiemogelijkheden in de taak (tempo, aanpak, verdieping, herhaling etc). De daltoncommissie is permanent bezig om secties hierin te stimuleren en te ondersteunen.

De samenwerking tussen schoolleiding en daltoncommissie is hierin van groot belang. Daartoe is nu structureel overleg gestart. In de gesprekkencyclus met alle docenten is de daltonwijze altijd een onderwerp van gesprek.

Voorbeelden:

- MOL-gesprekken: leerlingen bekijken zelf hun ontwikkeling door de gesprekken met ouders/mentor voor te bereiden en te leiden
- Leerlingen kiezen zelf waar ze aan werken tijdens het daltonuur
- Leerlingen treden als tutor op voor jongere leerlingen en regelen dat onderling
- Leren plannen in de brugklassen
- Aandacht voor Executieve functies, in eerste instantie vanuit talentbegeleiding, inmiddels met mentoren klas 1, 3 en 4 gedeeld.
- Begeleiding leerlingen vanuit de talentgroep gaat op basis van de keuze van de leerling voor het voor hem/haar meest passende traject.
- Vrijwillige vakcoaching, op aanvraag van de leerling

Reactie visitatieteam

De daltontaak neemt een zichtbare rol in het onderwijs van de leerlingen in. We hebben gezien dat er duidelijk gebruik wordt gemaakt van een vast format waardoor het gestructureerd is. Taken zijn bij sommige leraren gekoppeld aan de lesstof en bij andere leraren juist weer niet. Dat maakt dat er veel verschillende daltontaken zijn. Dit komt mede omdat leraren verschillend denken over de invulling van daltontijd.

We hebben een paar mooie voorbeelden van daltontaken gezien waarin daltonvaardigheden echt worden gestimuleerd:

- Er zijn taken met bijvoorbeeld een makkelijke route of moeilijkere route → differentiatie door keuzemogelijkheden te bieden aan de leerlingen.
- Dingen die niet in de les kunnen, worden verwerkt in taken. Bijvoorbeeld vaardigheden van een taal die in een taak geoefend kunnen worden. Leerlingen kiezen hierbij zelf aan welke vaardigheid ze willen werken in welke week → keuzevrijheid.
- Leerlingen zijn over het algemeen gericht bezig met het werken aan daltontaken (spullen bij zich, ze zijn bezig met de taak en het vak).
- Op het gebied van zelfstandigheid zien we een opbouw in de daltontaken. Leerlingen vertellen dat daltontaken nog niet altijd aangepast zijn naar het 40-minutenrooster. Daltontaken worden daardoor als te lang ervaren en er is weinig tijd en ruimte om zelf na te kijken of om samen te werken.

De keuzemogelijkheden tijdens Erasmustijd geven een gevoel van autonomie bij de leerlingen, dit stimuleert de motivatie. Het zou een mooie gelegenheid kunnen zijn om te kijken waar de succesverhalen in Erasmustijd zitten en deze toe te passen in de reguliere lessen van 40 minuten. De vakcoaching tijdens Erasmustijd is veel meer gepersonaliseerd. De leerling kan aandacht geven aan vakken die hij/zij moeilijker vindt. Leerlingen geven aan dit prettig te vinden. Samen met de mentor kunnen de leerlingen hun keuze maken. Ga in op het waarom van de daltontaken en hoe ze een bijdrage kunnen leveren in het onderwijs, zodat zelfstandigheid gestimuleerd kan worden.

Vragen kunnen zijn:

Maakt iedere leerling dezelfde taak?

Moet iedere leerling een paraaf halen?

Waar kun je leerlingen meer vrijheid geven in de verantwoordelijkheid die ze al laten zien?

Enkele quotes van docenten en leerlingen:

“Ik denk dat wij de tijd moeten nemen om opnieuw te kijken naar onze lessen en deze zo in te delen dat ze aansluiten op de 40 minuten die we nu hebben.”

“Geef mij meer zelfstandigheid, ik kan dingen zelf.”

“Ik heb de docent wel nodig, maar ik kan zelf aangeven wanneer. Ik wil niet alleen maar uitleg.”

“EMC is echt gaaf, daar kan ik onderzoekend leren!”

“Bij EMC werk je in projecten en reflecteer je ook op die weken.”

Door leerlingen zélf te laten kiezen voor vakcoaching wordt er een beroep gedaan op de zelfstandigheid van de leerling. Leerlingen en docenten hebben goede ideeën over hoe het nog beter kan.

1.3 Samenwerking

School

Samenwerking (aanbeveling 2016)

Probeer meer coöperatieve werkvormen in te zetten waardoor het samenwerkend leren een grotere dimensie krijgt. Gebruik hiervoor de good-practices uit de EMC-klassen. Een goede borging en het opstellen van een leerlijn voor samenwerking vanaf klas 1 is een aanbeveling.

Onze keuzes:

- EMC
- Talenproject in 1M, als pilot om EMC-achtig werken uit te breiden naar andere afdelingen
- Stimuleren inzetten samenwerkingsvormen in periodetaak en in (klassikale) lessen (bijvoorbeeld: PO's, groepspresentaties, Tragedie 4V, Grote Rijken, etc.) Dit blijft een uitdaging, vooral in combinatie met meer maatwerk, wat toch bij uitstek gericht is op het individu...
- samenwerken bij allerlei Erasmus Extra's, bij uitstek Erasmus Business Class, Erasmus Sports Academy, hovenierscommissie, Gay-Straight-Alliance, FeestCommissie, VideoCommissie, ErasmusTV, Greenteam etc.
- Tutor-tutee
- Samenwerken in daltonuren
- Erasmus Toneel
- Schoolfeesten
- Samenwerking tussen docenten: docententoneel, pubquiz, (onderwijs)workshops voor en door docenten, werkgroepen met docenten uit verschillende secties/afdelingen.

Reactie visitatieteam

De school ademt de sfeer van samenwerking. Een gezamenlijke trots is voelbaar. Dit is onze school en dit hebben we samen bereikt en we hebben samen veel plannen bedacht.

Samen met leerlingen willen jullie het onderwijs inrichten. Er staan veel ambitieuze plannen op het programma. Het tempo van de ontwikkelingen is niet voor iedereen altijd haalbaar. Dan is er de kracht om elkaar te consulteren. Helpen en leren van en met elkaar. Docenten zien de kracht van intervisie, grijp deze kans en stimuleer en faciliteer mogelijkheden voor intervisie.

In veel bezochte lessen was sprake van 'frontaal onderwijs' en kreeg de klas als geheel uitleg en instructies. Vrijwel alle lokalen die wij hebben gezien hebben een klasopstelling in rijen. Een voorbeeld waarbij wij samenwerkingsvormen hebben gezien is het speeddaten bij Nederlands en uit gesprekken met leerlingen konden wij ophalen dat er bij wiskunde en aardrijkskunde wisselende werkvormen aan bod komen. Leerlingen geven aan dat in de lessen - nu deze zijn teruggebracht naar 40 minuten - weinig aandacht is voor samenwerken. Tijdens daltonuren werken leerlingen wel geregeld samen en is er ook sprake van wederzijdse afhankelijkheid voor de daltontaak.

Waar het Erasmus meer expertise zoekt, legt de school contacten met externe partijen. Zo werkt de school samen met onderzoekers van twee universiteiten binnen het Erasmus onderzoeksatelier. Deze opzet betreft leerlingen en docenten middels vragenlijsten. Leerlingen uit de leerlingenraad zouden hier graag bij betrokken willen worden en geven aan dat ze nuttige adviezen kunnen geven.

Het schrijven van de zelfevaluatie is een mooi voorbeeld van samenwerking door de input van verschillende partijen zoals de daltoncommissie, docenten en teamleiders. Hierdoor herkent de hele organisatie zich in het document. Als punt van aandacht is het voor de leesbaarheid wel van belang dat het geen opsomming wordt van alle plannen. Het is niet altijd helder wat al is gedaan of nog in de planning staat.

Bij het lezen en horen van jullie ambities en plannen kwam het zinnetje "less is more" naar voren. Is alles uitvoeren haalbaar? Is er sprake van versnippering? Lukt het om de focus te houden?

Enkele aanbevelingen:

- Stimuleer de samenwerking binnen de klas door te experimenteren met verschillende werkvormen, verschillende vaardigheden en verschillende rollen voor leerlingen binnen de groep.
- Bekijk welke mogelijkheden er zijn om leerlingen binnen hun groepswork in daltontaken te laten evalueren op het proces en het resultaat.
- Hoe kun je als school de leerlingenraad een prominentere positie laten innemen? Dit zijn leerlingen die graag worden meegenomen in de ontwikkelingen van de school en zij kunnen een waardevolle bijdrage leveren door hun ideeën en inzichten te delen.
- Breng projecten en werkgroepen duidelijk in kaart om overlap of versnippering te voorkomen. Is er meer samenwerking mogelijk tussen alle projecten en werkgroepen zodat zaken niet dubbelop worden gedaan?
- Gebruik intervisie om bij elkaar te kijken naar samenwerkingsvormen binnen de les, dalton uren of EMC tijd.

1.4 Reflectie

School

Reflectie (aanbeveling 2016)

Leerlingniveau:

De basisstructuur voor reflectie is aanwezig. Leerlingen worden uitgenodigd om in het gesprek met ouders en mentor aanwezig te zijn. Maar reflectie is meer dan het evalueren van resultaten. Leerlingen geven aan dat zij niet of nauwelijks reflecteren op de daltoncompetenties. Juist de directe feedback van docenten naar leerlingen over de wijze waarop zij in lessen en daltonuren zelfstandig en samen leerstof verwerken is een 'leerversterker'. Maak hiermee een start in klas 1 en bouw dit verder uit naar de bovenbouw.

Onze keuzes:

- MOL-gesprekken klas 1 en 4
- reflectie bij de (vak)coachingsgroepen
- reflectie bij Studielift in de brugklas + expliciete aandacht voor executieve functies
- reflectie met leerling en mentor over nuttige inzet van de Erasmustijd
- gesprekkencyclus docenten

Volgende stap: elke leerling heeft bij binnenkomst een coach, die een schoolleven lang mee gaat.

Uitgangspunt zijn ontwikkelingsgerichte doelen. Dat betekent dat als we ontwikkeling zien en kunnen meten dan is dat vooruitgang. Hebben de ontwikkelingen het beoogde effect? Bij een aantal punten is al een eerste aanzet gedaan om de evaluatie van dat punt aan te geven.

- 1) Achterstanden/leervertraging opvangen (prioritering groepen leerlingen):
  - a) Examenklassen prioriteit (elk vak minimaal boven 25% percentiel, bij voorkeur 50% of hoger).
  - b) Voor-examenklassen (voor Erasmus gebruikelijke overgangpercentages met toetsen op gebruikelijk niveau).
  - c) Brugklassen (goede start VO) (studievaardigheden, analyse instroomniveau kernvakken).
  - d) Klas 3HV (overgang 4H/4V) (duimoplegging bijspijkeren, studievaardigheden, keuzebegeleiding).
  - e) Overige klassen (duimoplegging bijspijkeren).
- 2) Sociaal-emotionele ontwikkeling volgen en indien nodig ondersteunen: alle leerlagen, het werkend gebruiken van het volgsysteem, kwantificeren aantallen leerlingen die extra geholpen zijn. Vragenlijsten met nulmeting en in de loop van het jaar opnieuw bevragen: gaat het beter met de leerlingen? Onderzoek naar effectiever volgsysteem.
- 3) Onderwijsontwikkeling vanuit de drie kernpunten van het schoolplan, meer aandacht voor:
  - a) hoe te leren: in de manier waarop met en over leerlingen gesproken worden, is het vragen naar: 'hoe werkt deze leerling' het uitgangspunt. Als het met een leerling niet lukt, is de eerste vraag: 'waarom lukt het niet, wat zou jou kunnen helpen?'

- b) wil om te leren: in de manier van omgaan met leerlingen is altijd aandacht voor de trits: relatie - autonomie - gevoel van competentie. Is er (een coach met) contact met de leerling, heeft de leerling ruimte om zelf keuzes te maken, is er actief aandacht voor succeservaringen.
- c) voor de persoonlijke ontwikkeling: is er - binnen kaders - ruimte voor leerlingen om een eigen ontwikkeling door te maken met aandacht voor de specifieke talenten van de leerling.
- 4) Aandacht voor de verandering naar 40-minuten: lukt het om de leerlingen ook in 40 minuten goede instructie te geven? Ontwikkelingen in de sectie: wat zijn de kerndoelen van het vak (wat moeten de leerlingen kennen en kunnen) en lukt het om die, door de 40 minuten goed in te richten, te halen? Helpt de ontwikkeling van de drie pijlers van het schoolplan (zie punt 3) de leerlingen, ook in de vaklessen?
- 5) Aandacht voor de invulling van de Erasmustijd: hoe is de deelname? Zijn er genoeg activiteiten voor voldoende leerlingen? Lukt het om leerlingen te laten zien dat de Erasmustijd geen straf is, maar een onderdeel van hun onderwijs en hun eigen ontwikkeling?
- 6) Erasmus Online Studio ontwikkelen: groeiende databank met praktisch toepasbare filmpjes voor docenten en leerlingen
- 7) Opzet leerlijn metacognitieve (en ICT) vaardigheden OB/4H, leerlingen herkennen de lijn, portfolio-ontwikkeling, 123-Studielif. Uiteindelijk een leerlijn voor alle jaren.
- 8) Participatiegraad bij schoolactiviteiten en tevredenheid leerlingen in de Mavo-afdeling (scores LAKS meer in lijn met de andere afdelingen)
- 9) Opzet maatwerkprogramma;
  - a) Voor 25% vakcoaching (ook leerlingen die (nog) niet onvoldoende staan).
  - b) Voor 10% huiswerkbegeleiding.
  - c) Voor 10% daltonbegeleiding. (extra daltontijd voor leerlingen die meer tijd nodig hebben)
  - d) Voor 45% Erasmus Extra's.
  - e) Voor 10% tutoraat: oudere leerlingen helpen jongere leerlingen met een vak of met studievaardigheden.
  - f) Voor alle leerlingen (100%): meer persoonlijke begeleiding door mentor/coach.
- 10) Opzet expert-coachingsteam, ter ondersteuning van de mentoren, i.v.m. specialistische hulp aan leerlingen met een specifieke ondersteuningsbehoefte.
- 11) Ontwikkeling coaching: uitkristalliseren rol van de mentor vs. rol van de diverse coaches.
- 12) Ontwikkeling feedback-cultuur, scholing docenten.
- 13) Inzet Time-inn voor leerlingen met (bijvoorbeeld) schoolangst, psychosociale problematiek.
- 14) Evaluatie daltontaken, zelfstandigheid-vrijheid in gebondenheid-samenwerken-reflectie.
- 15) Aandacht voor praktijk in het leren (meer practica, leren door doen).
- 16) Evaluatie Testweken (van 4 naar 3) en toetsbeleid (toetsdruk in het algemeen).

Wij zijn binnen het Erasmus Onderzoeksatelier met 8 docenten en 3 medewerkers van de Universiteit Leiden en de Erasmus Universiteit Rotterdam een meerjarig onderzoeksprogramma aan het opzetten om bovenstaande vragen, maar ook het Erasmus Onderwijsprogramma in algemene zin te onderzoeken.

Reactie visitatieteam

Reflectie komt momenteel vooral aan bod in de MOL-gesprekken in klas 1 en 4, in de vakcoachingsgroepen, in de gesprekken met de mentor – onder meer over de inzet van Erasmustijd – en in de gesprekkencyclus van docenten. Leerlingen reflecteren bij sommige docenten en mentoren ook op toetsen en toetsweken en denken dan vooral na over de oorzaken van tegenvallende prestaties. In de daltontaken komt reflectie op product en proces soms terug, al zijn niet alle leerlingen zich daarvan bewust. De leerlingen die we hebben gesproken hebben nog weinig meegekregen van de (nieuwe) aandacht voor executieve functies zoals plannen en organiseren. Ook van de aandacht voor persoonlijke groei ervaren leerlingen weinig. De MOL-gesprekken worden nog niet omarmd door alle leerlingen, maar dat hangt ook samen met onzekerheid bij sommige leerlingen. Juist voor deze leerlingen is het een waardevol instrument. Ze bereiden de gesprekken ook voor met een presentatie over zichzelf. Ouders zien juist een grote meerwaarde van de MOL-gesprekken. “Leerlingen mogen ook af en toe tegen een lamp lopen, daar leren ze van.”

In de daltonuren is er volgens leerlingen te weinig ruimte voor reflectie. Een leerling uit vwo-5 spreekt van “een uur opdrachten maken voor een paraafje en een nakijkblad”. Met parafen verdienen leerlingen een herkansing. “Maar dan kies je daltonuren niet echt voor jezelf. Er is weinig zelfreflectie.” In de vakcoaching in Erasmustijd is die aandacht voor zelfreflectie er volgens dezelfde leerling wel.

Reflecteren wordt veel en goed gedaan in de EMC-stroom binnen leerjaar 1 en 2. Kan dit doorgetrokken worden naar de bovenbouw? Voor leerlingen zelf mag het reflecteren een prominentere plaats krijgen binnen hun curriculum. Een bewustwording waarvan geleerd mag worden. Het Erasmus lijkt ons prima in staat om reflectie zichtbaarder en relevanter te maken in het eigen onderwijs. Alle ingrediënten voor nog beter daltononderwijs zijn aanwezig: betrokken en professionele collega's, fijne leerlingen, goede vaklessen, daltonuren en als parel de EMC-uren.

Een prachtig reflectie instrument is het Erasmus Onderzoeksatelier, een meervoudig onderzoeksprogramma met 8 docenten en 3 medewerkers van de Universiteit Leiden en de Erasmus Universiteit Rotterdam. Zij gaan de drie kernthema's evalueren en voorzien van feedback.

1.5 Effectiviteit / doelmatigheid

School

Effectiviteit (aanbeveling 2016)

Leerlingniveau

Meer differentiatie: probeer leerlingen met specifieke talenten en ambitie ook uit te dagen door meer individuele leertrajecten mogelijk te maken. Dit vergt niet alleen meer gesprekken met leerlingen over wat ze zouden willen, maar ook gesprekken met docenten/secties over de opzet van flexibele leerprogramma's.

Onze keuzes:

Dit is de kern van het Erasmus Onderwijs Programma...

Docentniveau: (aanbeveling 2016)

Er ligt nog steeds een ontwikkeltaak voor docenten: leerlingen ruimte en verantwoordelijkheid geven betekent ook maatwerk in het kunnen omgaan met verschillen tussen leerlingen in niveau, interesse en tempo. Docenten spreken nog niet allemaal dezelfde daltontaal en hebben nog verschillende beelden bij de kernwaarden. Intervisie zou hier meer winst kunnen opleveren.

Onze keuzes:

We hebben in het schoolplan andere terminologie gebruikt (leren hoe te leren, motiverend onderwijs en aandacht voor persoonlijke ontwikkeling), waardoor de semantische discussies die soms in de weg zaten van een goed gesprek over dalton, zijn uitgedoofd. Dat maakt het overigens lastig om onze ontwikkeling in het format van de zelfevaluatie te passen... Maar heeft wel voor frisse wind en frisse blik gezorgd. Er is een andere, meer positieve dynamiek, die ook de daltonkernwaarden weer levend maakt.

Ook hebben we het vaak over het ontwikkelen van een leerlijn voor 'leren leren', waarbij we expliciet aandacht hebben voor de executieve functies. Dit sluit aan bij de wetenschappelijke inzichten van dit moment en de vertrouwde daltonwaarden.

Ook in de gesprekkencyclus is de aandacht voor de speerpunten uit het schoolplan een effectieve ingang voor het voeren van een gesprek over de daltonkernwaarden.

Daarnaast zijn we bezig in gesprekken met collega's over het onderwerp Dalton. Vooral over dat Dalton veel meer is dan het daltonuur en de periodetaak.

Schoolniveau (aanbeveling 2016)

De functie en de organisatie van het daltonuur: leerlingen zien het daltonuur nu voornamelijk als (huis)werkuur en als "aftekenuur". Breng bijv. meer differentiatie aan in het aanbod van daltonuren: het organiseren van extra activiteiten in daltonuren (thema-daltonuren, masterclasses, workshops door leerlingen etc.) zodat er voor leerlingen meer te kiezen valt en het daltonuur een meerwaarde krijgt.

Onze keuzes:

Wij hebben met het invoeren van de Erasmustijd een manier gevonden om wel deze doelen te bereiken, maar niet letterlijk 'in het daltonuur'. In onze beleving zit het daltongehalte net zo goed in de klassikale lessen, als in de Erasmustijd en in de Erasmus Extra's. De periodetaak is een middel om een deel van de verantwoordelijkheid voor het leerproces bij de leerling te laten, maar is daartoe niet ons enige middel.

Wel hebben we een omslag gemaakt naar de waardering van het proces dat een leerling doormaakt tijdens een daltonuur, in plaats van alleen de aandacht voor het geleverde product/resultaat: daarmee hopen we de parafenjacht een halt toe geroepen te hebben. Dit proces vereist zowel aan de docentkant als aan de (oudere) leerlingkant nog de nodige tijd en aandacht.

Voorbeelden:

- Meerjarig onderzoek Erasmus onderzoeksatelier
- Gesprekkencyclus secties
- Structureel onderzoek (LAKS/Examenresultaten/IDU-gegevens)

Reactie visitatieteam

Het is nog te vroeg om te beoordelen hoe effectief de ingezette vakcoaching en Erasmustijd is. In de eerste periode was de vakcoaching verplicht voor leerlingen met duimvakken. Het structureren van de daltontaak heeft ervoor gezorgd dat er meer eenduidige taken zijn in de daltonuren. Tegelijkertijd is de parafenjacht nog aanwezig.

Leerlingen worden uitgedaagd na te denken wat ze willen doen in de Erasmustijd. Samen met hun mentor worden er keuzes gemaakt. Dit motiveert de leerlingen. Er is (in de onderbouw) zeker interesse voor de vakcoaching, het biedt de gelegenheid aandacht te besteden aan vakken die je moeilijk vindt. Het is gekoppeld aan toetsresultaten, leerlingen zijn daardoor snel en goed in beeld. Er kan gelijk effectief op gehandeld worden. Er ligt nog een kans bij het actief uitnodigen/stimuleren van leerlingen vanuit mentoren en vakdocenten. Tijdens de daltonuren wordt vooral gewerkt aan de daltontaken. Leerlingen vinden dit nuttig. Maar ze geven ook aan dat de vakcoaching veel nuttiger is. Ze missen bij sommige docenten een feedback op de daltontaken waardoor ze niet zeker weten of wat zij doen ook het goede is.

Docenten zijn soms zoekende hoe zij hun lessen op een effectieve en mooie manier kunnen invullen. Het is zo lang 50 minuten geweest dat het tijd nodig heeft hier je plek weer in te vinden. Er is genoeg kennis, ervaring en interesse om het anders te doen in de school aanwezig. De randvoorwaarden zijn aanwezig om te ontdekken en te ervaren welke werkvormen er zijn om een meer gevarieerde les te geven. Er zijn zoveel mogelijkheden naast de klassikale instructie om leerlingen de stof te laten verwerken. Durf te experimenteren en te delen!

Leerlingen zijn over het algemeen positief over de 40 minuten-roosters. "Je kunt je zo veel beter concentreren".

1.6 Borging als voorwaarde

School

Borging (aanbeveling 2016)

Nodig over twee jaar enkele daltoncollega's uit om eens goed naar specifieke daltonontwikkelingen in de school te kijken. Hun feedback kan een ijkpunt zijn voor de gewenste ontwikkeling.

Onze keuzes:

Deze keer is dit niet gelukt, o.a. door Corona, wel hebben we via de daltondocent-opleiding docenten van andere scholen binnengehad, die ook een blik in onze keuken hebben kunnen werpen. Dat was echter niet geheel bewust bekwaam... Wij gaan dit zeker oppakken, als de wereld weer een beetje in gewone doen is.

Wel merken wij dat onze daltonidentiteit steeds meer in het middelpunt van het onderwijs staat. Waar voorheen de daltongedachte vooral aan de randen van het onderwijs duidelijk zichtbaar was (Toneel, muziek, sport en andere buitenschoolse activiteiten als de ludieke week etc) en ook erg docent-afhankelijk, hebben we nu steeds meer een focus op dalton gedurende de gehele lesdag, inclusief de Erasmustijd en zijn steeds meer docenten hier actief bij betrokken en aan het Klik hier om tekst in te voeren.meedenken.

Uiteraard moet het Erasmus Onderwijs Programma geëvalueerd worden. Op basis van de doelen die hiervoor omschreven zijn, zullen we op verschillende manieren en op verschillende momenten evalueren of de acties uit het Erasmus Onderwijs Programma de gewenste opbrengst geven.

Onderdelen van de evaluatie:

- 4 keer per jaar overleg met de leerlingenraad
- structureel overleg met (Pg)MR
- cijfermatige analyse:
  - schoolscan na testweek 1, 2 en 3 (incl vergelijking met voorgaande jaren)
  - analyse resultaten SE-week 1, 2 en 3 en CE (incl vergelijking met voorgaande jaren)
  - (TIG) magister analyse cijferontwikkeling
- kwalitatieve analyse: bevraging secties, medewerkers, mentoren, leerlingen, ouders.
  - zijn de leerlingen in voldoende mate betrokken bij de activiteiten van de Erasmustijd?
  - welke activiteiten tijdens de Erasmustijd zijn effectief, dat wil zeggen: bevorderen de schoolresultaten en/of het welbevinden van de leerlingen?
  - is de belasting voor leerlingen en collega's in orde?
  - lukt het secties om het lesprogramma zo aan te passen aan 40-minuten + Erasmustijd voor leerlingen die het nodig hebben, dat de onderwijstijd effectief benut wordt?
  - levert de Erasmustijd voldoende op als het gaat om hoe te leren (leerwinst, metacognitieve vaardigheden), de wil om te leren (meer motivatie) en meer aandacht voor de persoonlijke begeleiding (meer ontwikkeling passend bij de specifieke leerling).

Op basis van bovenstaande analyse zal voor de meivakantie in 2022 duidelijk moeten zijn op welke manier we in schooljaar 2022-2023 verder gaan. De effectiviteit van de verschillende acties kan op zijn minst ten dele beoordeeld zijn. Wij houden er rekening mee dat niet alle acties het gewenste doel zullen behalen, voortdurend bijsturen zal nodig blijven, vanaf het begin van de looptijd tot en met de uitwerking van het Erasmus Onderwijs Programma na 2023.

Wij hebben een onderzoeksatelier opgericht dat een meerjarig onderzoeksprogramma aan het ontwerpen is in samenwerking met de Universiteit Leiden en de EUR, naast onze interne analyses en evaluaties, ter ondersteuning van het nemen van de juiste beslissingen verder in het traject.

Reactie visitatieteam

Het visitatieteam is onder de indruk van de ambities van de school. De coronaperiode is aangegrepen als een kans om gewenste ontwikkelingen in gang te zetten. Hiervoor is in aansluiting op het schoolplan een Erasmus Onderwijsplan gemaakt. Sterk punt in het kader van borging is dat er contact is gezocht met de Universiteit van Leiden en de Erasmus Universiteit om onderzoek te doen naar de effectiviteit van de interventies.

Het visitatieteam heeft geprobeerd op de hierboven genoemde kwalitatieve vragen een nulmeting te formuleren: wat zien wij terug 10 weken na de start van het EOP?

- *zijn de leerlingen in voldoende mate betrokken bij de activiteiten van de Erasmustijd?*
- De school geeft aan dat ongeveer 1200 van de 1650 leerlingen zich hebben ingeschreven voor de Erasmustijd. Het betreft hier vooral de vakcoaching. Verschillende leerlingen die we hebben gesproken geven aan vanaf de zomervakantie vakcoaching te hebben gevolgd voor een door de mentor/vakdocent geadviseerd vak. Vanaf de komende periode wordt juist geprobeerd de leerling zélf te laten beslissen waarvoor hij of zij zich inschrijft. Wij hebben geen zicht gekregen op de mate waarin leerlingen deelnemen aan de extra curriculum activiteiten.
- *welke activiteiten tijdens de Erasmustijd zijn effectief, dat wil zeggen: bevorderen de schoolresultaten en/of het welbevinden van de leerlingen?*
- Uit de reacties van leerlingen blijkt dat het feit dat zij zelf mogen kiezen er ook meer motivatie is om deel te nemen aan de vakcoaching.
- *is de belasting voor leerlingen en collega's in orde?* Uit gesprekken met de ouders blijkt dat hun kind de vrijheid heeft om wél of niet gebruik te maken van deze uren op het 9e en 10e uur. Dus een leerling die liever thuis zich voorbereidt op het tentamen mag dat doen. Dit wordt gewaardeerd. Andere leerlingen zijn juist blij dat ze op school ondersteuning kunnen krijgen.
- Lukt het secties om het lesprogramma zo aan te passen aan 40-minuten + Erasmustijd voor leerlingen die het nodig hebben, dat de onderwijstijd effectief benut wordt? Uit de gesprekken blijkt dat secties hun weg nog moeten vinden om lessen van 40 minuten goed in te richten, zonder dat er voornamelijk sprake is van klassikale instructie.

- *Levert de Erasmustijd voldoende op als het gaat om hoe te leren (leerwinst, metacognitieve vaardigheden), de wil om te leren (meer motivatie) en meer aandacht voor de persoonlijke begeleiding (meer ontwikkeling passend bij de specifieke leerling)?* Na 10 weken horen wij in de gesprekken dat “de wil om te leren” wordt bevorderd door het feit dat er een keuze is voor de leerling om wel of niet in te schrijven. Uit het hoge aantal inschrijvingen blijkt dat leerlingen gemotiveerd zijn om vakcoaching te volgen. Ze komen terwijl ze de vrijheid hebben om eerder naar huis te gaan.

Net als in 2016 zien wij nog steeds een groot verschil in attitude van de vakdocent in de verschillende onderdelen van de lesdag. Waar het toepassen van de daltonkernwaarden tijdens de daltonlessen of de Erasmustijd of buitenschoolse activiteiten als het ware “vanzelf” verloopt, zien wij nog steeds een hoge mate van docentsturing en collectieve instructie tijdens de reguliere vaklessen. De transfer van de ene lessituatie naar de andere blijft blijkbaar lastig, terwijl er in de school zélf (bijv. EMC) genoeg voorbeelden zijn van hoe het anders kan.

2 Ontwikkelvermogen

Parels van de school (hier zijn we trots op)

- Onze leerlingen en de sfeer op school, waarbij iedereen zichzelf mag zijn en een grote mate van autonomie en vertrouwen ervaart (bijvoorbeeld bij de gesprekkenyclus)
- Erasmus Onderwijs Programma
- Erasmus Studio Online + Erasmus TV
- Hoge participatiegraad (zowel bij medewerkers als bij leerlingen) Erasmus Extra's (zie website)
- Introductieprogramma nieuwe docenten + vervolgtraject ervan in aanbouw
- Erasmus onderzoeksatelier (samenwerking docenten en wetenschappers van de EUR en UL)
- Aandacht voor recente gebieden van wetenschap die van invloed zijn op het leren (breindidactiek, psycho-educatie van leerlingen en docenten, expertise op het gebied van Executieve Functies en de olievlekwerking van deze kennis en kunde)

Ontwikkel – en onderzoeksvragen (hier willen we meer van weten)

- Hoe krijgen we de doelen van het schoolplan en de kernwaardes van dalton op een goede manier in de lessen van leerlingen op dagelijkse basis? Hoe ondersteunen we de ontwikkeling van docenten op dit vlak?
- Welke manieren hebben docenten gevonden om de overgang naar lessen van 40-minuten te vertalen naar effectieve daltonlessen? Hoe kunnen we daarvan gezamenlijk leren?
- Wat is de bijdrage van de MOL-gesprekken aan de manier waarop leerlingen nadenken over hun eigen functioneren? Wat is hierin onze volgende stap?
- Wanneer werkt vakcoaching het best en welke goede voorbeelden zijn er? Op welke manier kunnen we deze vakcoaching versterken? (deze vraag komt vooral uit het Erasmus Onderzoeksatelier en van de teamleiders. Het is een vraag die breder is dan de onderzoeksvragen van de daltoncommissie)

Onze verwachting van de uitslag van de visitatie (tussentijdse visitatie of niet)

Dit heeft de school niet ingevuld.

Waar staat onze school bij de volgende visitatie? (lange termijnvisie)

Dit heeft de school niet ingevuld.

Reactie visitatieteam

Zoals hierboven bij de verschillende kernwaarden al naar voren is gekomen hebben we een aantal parels van de school in volle glorie mogen bewonderen. Hieronder een eerste aanzet om te komen tot antwoorden op jullie vragen. Er is met het EOP een mooi proces in gang gezet.

- ***Hoe krijgen we de doelen van het schoolplan en de kernwaardes van dalton op een goede manier in de lessen van leerlingen op dagelijkse basis? Hoe ondersteunen we de ontwikkeling van docenten op dit vlak?***

Er is voldoende in talent in huis, zowel bij jullie docenten als jullie leerlingen. Durf te experimenteren tijdens de lessen van 40 minuten.

- ***Welke manieren hebben docenten gevonden om de overgang naar lessen van 40-minuten te vertalen naar effectieve daltonlessen? Hoe kunnen we daarvan gezamenlijk leren?***

De vakcoaching voorziet in een behoefte, juist omdat leerlingen zélf mogen beslissen. Probeer dit zelf beslissen ook eens uit met het mogen kiezen tussen verschillende taken of binnen de daltontaken.

- ***Wat is de bijdrage van de MOL-gesprekken aan de manier waarop leerlingen nadenken over hun eigen functioneren? Wat is hierin onze volgende stap?***

Wij horen nu al van ouders en leerlingen dat deze gesprekken positief worden ervaren. De volgende stap is hiermee doorgaan én dit stap voor stap uit te breiden naar andere leerjaren.

- ***Wanneer werkt vakcoaching het best en welke goede voorbeelden zijn er? Op welke manier kunnen we deze vakcoaching versterken? (deze vraag komt vooral uit het Erasmus Onderzoeksatelier en van de teamleiders. Het is een vraag die breder is dan de onderzoeksvragen van de daltoncommissie).***

Na 10 weken kunnen we deze vraag nog niet beantwoorden. Gesprekken met de leerlingen zelf zullen veel opleveren.

3. Gedeeld eigenaarschap

Uit de gesprekken met:

Leerlingen:

- “40-minuten lessen zijn heel fijn. Het is prettig voor de concentratie.”
- “Fijne contacten onderling.”
- “Er is veel ruimte voor eigen keuzes. Dat vind ik fijn aan Erasmustijd.”
- “Dalton is een extra uitdaging. Je kan veel samenwerken, en ook alleen werken. Je hebt alles wel een keer gedaan en veel gezien, dat kan mij helpen in mijn vervolgopleiding.”

Ouders:

- Tip: kijk bij collega's, collega's hoeven niet alles zelf na te kijken dus werk met nakijkmodellen voor leerlingen.
- Nieuwsbrief is top, veel feeling met school, iedere vrijdag voor ouders. Site is ook duidelijk.
- Maatwerk in de plannen is goed, leerling heeft een keuze/een menu kaart. Houdt de open cultuur vast. Communicatie updates zijn top moeten blijven.
- EMC mag uitgebreid worden naar alle niveau's en meer jaarlagen.
- Ouders geven de school het cijfer 9 !

Medewerkers:

Docenten vertellen dat ze meer open met elkaar over de lessen in gesprek zijn, “er is meer gesprek en dat maakt het al wel wat professioneler, en wat ook professioneler is, is dat dingen worden vastgelegd, zoals een gesprekkencyclus met docenten en het werken in onderwijsteams”. Een wens van docenten is om meer bij elkaar in de les te kunnen kijken. Ze willen vaker “good practice” met elkaar uitwisselen. Docenten vinden het lastig om in 40 minuten echt daltonlessen te geven, ze hebben het gevoel meer onder druk te staan, met name in de bovenbouw. Door de kortere tijd missen de docenten soms het gesprek met de leerling, ze zijn op zoek naar hoe je de 40 minuten anders kunt gebruiken, het vergt een nieuwe voorbereiding. De kortere lessen maakt de docenten wel meer bewust van de vraag: “wat doet de docent en wat doet de lln?” Een positief gevolg is dus dat docenten zich meer richten op wat de leerling zélf kan.

Docenten zeggen:

- “We zijn trots op “de Erasmus-cultuur”; het voelt aan als een warm nest. We willen als oud-leerlingen graag terugkomen om deze cultuur weer door te geven.
- We zijn trots op het feit dat leerlingen gewend zijn om op een bepaalde basis van gelijkwaardigheid te acteren, en tegelijkertijd worden docenten aangesproken met “u” en “meneer/mevrouw”. Het is dus niet zo dat er geen verschil is tussen docenten en leerlingen.
- “we zijn een beetje van slag, we zijn zo gewend aan de 50 minuten en de lestijden hoe die al jaren waren;”
- We zijn trots op de organisatie; de daltonvisie zit niet alleen in de organisatiestructuur van de school. Dus niet alleen in bijvoorbeeld een lesrooster met twee daltonuren. De visie zit ook in de relaties tussen leerlingen en docenten, tussen docenten onderling en tussen de schoolleiders en de docenten.

Schoolleiding en daltonontwikkelgroep:

De daltoncommissie beschouwt zichzelf ook als werkgroep. Niet top-down maar juist vanuit team. Er heerst een groot gevoel van tevredenheid dankzij de betrokkenheid MT.

Vanuit het gesprek met de schoolleiding kwam vooral naar voren waar wij met het visitatieteam vooral eens moesten gaan kijken, welke onderdelen van de ontwikkelplannen al beginnen te draaien en waar nog aandacht op nodig is.

Directeur/bestuurder en lid van de Raad van Toezicht

Wij hebben gesproken met Roderik Rot, directeur/bestuurder en een lid van de Raad van Toezicht. Raad van Toezicht en bestuur staan volledig achter de daltonvisie van de school. Er wordt toezicht gehouden en bestuurd op basis van vertrouwen. Uiteraard wordt gevraagd om verantwoording maar er is wederzijds respect en vertrouwen in elkaars rol.

De directeur/bestuurder ziet het als zijn kernopdracht om de familiecultuur die hij aantrof bij zijn aantreden om te buigen naar een professionele familiecultuur, dat wil zeggen dat hij vanaf dag 1 de conrectoren en teamleiders bekrachtigt in hun rol als onderwijskundig leider van een team of vakgroep. Dit doet hij door verantwoordelijk neer te leggen bij betrokkenen en te ondersteunen waar nodig. Soms betekent dit dat er een gesprek gevoerd moest worden of betrokkene op de juiste plek zat. Op deze manier is er sprake van een gedeeld eigenaarschap om de doelen uit het schoolplan te realiseren. De drie ambities worden gedragen door docenten en schoolleiding en het EOP is echt gezamenlijk tot stand gekomen. Daardoor zijn de randvoorwaarden (de bouwtekening) aanwezig om samen te bouwen aan een mooie daltonschool.

Beoordeling, waardering & advies

Beoordeling

		V/O
0	Realisering aanbevelingen vorige visitatie*	V*
1	Vrijheid in gebondenheid / Verantwoordelijkheid en vertrouwen	V
2	Zelfstandigheid	V
3	Samenwerking	V
4	Reflectie	V
5	Effectiviteit - doelmatigheid	V

*in coronatijd is het niet mogelijk gebleken om een tussentijdse collegiale visitatie te organiseren.

Waardering

Zelfreflectie op de kernwaarden, ontwikkelvermogen, gedeeld eigenaarschap

De school is uitstekend in staat om te reflecteren op de kernwaarden en hoe deze tot uiting komen binnen de school. Ze hebben een vermogen om te ontwikkelen en passen dit vermogen in een korte tijd met volle overtuiging toe. Iedereen mag er zijn en mag meedenken in de ontwikkeling van het onderwijs op het Erasmus College

Advies aan het bestuur van de NDV

	Advies	Criteria
	Licentie verlenen	Maximaal één onvoldoende kernwaarde.
	Geen licentie verlenen, over twee jaar versnelde visitatie voor licentieverlening	Twee of meer onvoldoende kernwaarden
X	Licentie voor de komende periode* verlenging	Maximaal één onvoldoende kernwaarde inclusief realisering aanbevelingen vorige visitatie + borging
	Over twee jaar versnelde visitatie	Twee of meer onvoldoende kernwaarden inclusief realisering aanbevelingen vorige visitatie + borging
	Licentie intrekken	Na versnelde visitatie twee of meer onvoldoende kernwaarden inclusief realisering aanbevelingen vorige visitatie + borging

*Licentie verlenging voor 4 jaar (VO) of 5 jaar (PO/DKC)

Aanbevelingen

	Omschrijving
1	Alles is er rijp voor om ook in de reguliere lessen de leerlingen meer los te laten en en meer (keuze)vrijheid te geven. De school heeft de Good Practice in huis bij bijvoorbeeld de EMC- klassen. Experimenteer met de effectiviteit van verschillende werkvormen, anders dan frontaal/klassikaal, tijdens de 40 minuten lessen en deel de Good Practice onder elkaar.
2	De school bruist van de buitenschoolse activiteiten en functioneert als een hechte (culturele) "samenleving". Verleg daarom de ontwikkelfocus naar de goede ontwikkelingen die zijn ingezet. Veranker deze en breidt ze uit. Geef de leerlingen bijvoorbeeld de ruimte om zelf keuzes te maken om vakken wel of niet te volgen in een daltonuur.
3	Bij EMC wordt projectmatig gewerkt, leerlingen zijn hierover erg enthousiast en zouden deze werkwijze ook in de bovenbouw graag terugzien. Probeer meer vormen van samenwerken toe te passen om de (leer)taak goed af te ronden.
4	De onderzoeksvragen die jullie stellen geven aan dat het reflectievermogen op schoolniveau goed is. Op leerlingniveau kan de opzet van de MOL gesprekken worden uitgebreid naar alle leerjaren, zo kunnen leerlingen meer doelgericht gaan werken.
5	De nieuw ingevoerde Erasmustijd is effectief gebleken in de eerste periode. De leeropbrengst voor alle leerlingen kan hoger worden door een aantrekkelijk aanbod in vakcoaching.

Slotopmerking visitatieteam

Wij willen het Erasmus College hartelijk danken voor het warme ontvangst, de goede organisatie en de openhartigheid van de schoolleiding, medewerkers en leerlingen. We hebben goed kunnen proeven aan de sfeer van de school als "samenleving". Afsluitend mochten we genieten van drankje aan de bar in de docentenkamer, dat geeft toch ook wel mooi weer wat voor een mooie school jullie zijn!

Slotopmerking school

Wij danken de visitatiecommissie voor de reflectie en relevante aanbevelingen. We zijn blij met de positieve beoordeling op alle onderdelen die onderzocht zijn door de commissie. Ook wij hebben een visitatiecommissie gezien die vanuit waardering in gesprek is gegaan met onze leerlingen, ouders, medewerkers en toezichthouders. Het is fijn om te zien dat de commissie vindt dat de school uitstekend in staat is om te reflecteren op de kernwaarden en hoe deze tot uiting komen binnen de school op dit moment. Dat we het vermogen hebben om ons te ontwikkelen en dit tevens toe te passen met volle overtuiging in korte tijd. In onze beleving hebben we de afgelopen jaren ook daadwerkelijk sprongen gemaakt.

Iedereen mag er zijn en mag meedenken over de ontwikkeling van het onderwijs op het Erasmus College. Wij vinden het belangrijk dat medewerkers en leerlingen zich gehoord en gezien voelen. Dat de visitatiecommissie dit gezien heeft is voor ons belangrijk, immers de school maken we samen. Wij schrijven samen aan het verhaal van de school en daarmee aan de veranderingen die we met elkaar belangrijk vinden. Natuurlijk gaat dat niet vanzelf en niet in een tempo. Er zullen momenten zijn van trots, inspiratie en van besef van ontwikkeling maar ook van twijfel, van onzekerheid, van zoekende zijn en soms met drempels om te overwinnen. Wij beseffen dat er nog veel beter kan en zetten daar vol op in.

In de recente plannen staat beschreven hoe wij stapje voor stapje willen werken aan meer aandacht voor hoe te leren, de wil om te leren (motivatie) en aandacht voor de persoonlijke ontwikkeling. Ook in de richting die we gaan zal diversiteit belangrijk zijn. Zodat iedereen een stukje van zijn eigenheid erin kwijt kan. Tegelijkertijd moet het wel passen in de gezamenlijke richting zodat wij de vele aanbevelingen om meer aandacht te hebben voor meer samenwerking, verantwoordelijkheid en zelfstandigheid, ook in de reguliere lessen. Wij zien dit als belangrijk onderdeel van de verandering die wij de komende jaren willen vormgeven.

Plan van aanpak m.b.t. uitwerking aanbevelingen

Sturen op verbinding en richting

De ontwikkelingen op het Erasmus gaan over beweging en richting. We geven hier vorm aan vanuit een waarderend onderzoekend perspectief. Betrokkenheid van leerlingen, medewerkers is belangrijk vanuit leidende principes¹. Het goede gesprek, de goede dialoog in de gebeurtenissen van alledag zijn niet vanzelfsprekend maar vormen wel de kern van onze verandering. De schoolleiding oefent daarbij in het voeren van het goede gesprek met alle betrokkenen. Een hele uitdaging, kwetsbaar durven zijn, oordeel loslatend, open en vrij durven kijken, gebruik makend van de kracht van het niet weten. Onzekerheid, twijfel en de binnenwereld van allen daarin rakende. Stap voor stap en reflecterend op wat werkt en wat niet. Eigenaarschap als basis, beweging en richting als kompas.

Het onderzoeksatelier onder begeleiding van de Erasmus Universiteit en Universiteit van Leiden zorgen voor extra kwaliteit van onze reflectie en helpt ons in het maken van keuzes en in de kwaliteit van de te realiseren richting. Het vraagt ook om de juiste mensen op de juiste plaats.

Al met al geen plan van aanpak in traditionele zin maar op reis met elkaar. Erasmustijd, 40-minuten lessen, MOL gesprekken, coaching, functionele werkgroepen zijn slechts voorbeelden van instrumenten om onze beweging en richting te ondersteunen. We staan aan het begin van een transitie. Een transitie die een geleidelijke verandering moet bewerkstelligen met behoud van de eigenheid en kracht van het nu.

Tot zover de algemene beschouwing over de te realiseren beweging en richting. Voor ons de harde kant van het veranderingsproces de komende jaren.

Inhoudelijke elementen in plan van aanpak

In het Erasmus Onderwijs Programma hebben we beschreven hoe we de komende jaren aan de slag gaan.

We gebruiken instrumenten als functionele werkgroepen, MOL gesprekken, coaching van (hoogbegaafde) leerlingen, extra curriculaire activiteiten, Erasmus tijd, ondersteunen op meta-cognitieve vaardigheden en executieve functies (studielift123), om meer aandacht te vragen voor hoe te leren, de wil om te leren en maar aandacht voor de persoonlijke ontwikkeling. Bewustwording en reflectie om onderzoekend te leren van en met elkaar mede met behulp van ons Erasmus Onderzoeksatelier,

Tegelijkertijd beseffen wij op basis van de aanbevelingen dat er nog te winnen is als het gaat om:

- De 40-minutenlessen goed in te richten zonder dat er voornamelijk sprake is van klassikale instructie. Er valt nog winst te behalen als het gaat om dalton kernwaarden terugzien in de reguliere lessen. Het blijkt dat de docenten deze vaardigheden wel hebben omdat dit zichtbaar is in de Erasmustijd en dalton-uren waar er gewerkt wordt aan de taken. Dit komt uiteindelijk ook de motivatie van leerlingen ten goede.

---

¹gezien / gehoord worden, erbij horen, er toe doen, wij doen er toe, levensloop, passende ordening, afgestemde autonomie.

- We vinden het nodig om meer ruimte te bieden voor zelf verantwoordelijkheid nemen voor het afvinken van dalton taken bij leerlingen. Differentiëren in dit proces is belangrijk mede omdat we daarmee meer ruimte geven aan de dalton kernwaarden en tegelijkertijd daarmee de wil om te leren ondersteunen (ondersteuning van intrinsieke motivatie).
- We vinden participatie van leerlingen belangrijk en dus dat de leerlingen uit de leerlingenraad zich gezien en gehoord voelen. We gaan met hen daarover in gesprek zodat wij een weg vinden om de leerlingenraad een serieuze gesprekspartner te laten zijn binnen school.

Onderstaand een voorbeeld van hoe we het een en ander inzichtelijk maken²:

Leren en doceren	Hoe te leren (executieve functies)	De wil om te leren (motivatie)	Leren over en voor het leven (persoonlijke ontwikkeling)	Daltonkernwaarden
Inhoudelijk aanbod	Studielift123 (executieve functies) MOL gesprekken Erasmus Extra's Reflectiekaarten Reguliere dalton-uren en begeleiding Dalton begeleiding in Erasmustijd Vakcoaching in Erasmustijd Peer-tutoring Erasmus toneel Erasmus muziek	Plusdocument Peer-tutoring Projectonderwijs EMC Talenproject Groepspresentaties	MOL- gesprekken Portfolio brugklas Reflectiekaarten Plusdocument Erasmus Studio online Wendagen Ontwikkeldagen docenten Gesprekkencyclus docenten Technische commissie Feest commissie ErasmusTV VideoCommissie Hovenierscommissie Greenteam Erasmus Onderzoeksatelier	Reflectie Zelfstandigheid Samenwerken Vrijheid in gebondenheid Effectiviteit
Didactisch repertoire	Leerlingen ondersteunen met kennis over executieve functies (bijv. verschillende manieren hoe je effectief woordjes kunt leren). Toepassen verschillende werkvormen in de klas	Afvinken dalton-taken meer differentieren (zelf afvinken als het kan, loslaten/vasthouden). Vrijstellingen dalton-taken Keuzemogelijkheden Daltontaken Dalton-taken aanvullend op de les Opbouw zelfstandigheid in Dalton taken. Effectieve 40-minutenlessen met meer aandacht voor dalton-kernwaarden	Intervisie docenten onderling	

² Uiteraard kent een matrix zijn beperkingen, uiteindelijk is de samenhang der dingen alleen te vatten in een verhaal verwijzend naar de diverse onderlinge dwarsverbanden die er zijn.

Pedagogisch gedrag			Growth mindset Motivatie elementen bewust toepassen (autonomie, relatie, competentie) Intervisie docenten Reflectie EMC verbreden	
Leef- en leeromgeving		Leerlingparticipatie Leerlingeraad meer betrekken bij ontwikkelingen (vragen stellen)	Professionele familiecultuur Intervisie docenten Gesprekkencyclus (lesobservaties, progressiecirkel, waardierend onderzoek) Diverse commissies leerlingen Zomerfestival Kerstviering Ontwikkeldagen Docententoneel Pubquiz Wendagen	

Ondertekening school en visitatievoorzitter voor gezien

Naam	Functie	Handtekening	Datum
	Directeur-bestuurder	akkoord	13 januari 2022
	Visitatievoorzitter	akkoord	19 januari 2022

Voor de verdere procedure: zie notitie 'Daltonschool worden en blijven' op www.dalton.nl onder de kop 'visitatie en licentie'.